

DAVRANIŞSAL ÖZGÜRLÜK

OYTUN TEZ, 2014

www.oytuntez.com

İçindekiler

Önsöz.....	2
Davranış.....	3
Davranış nedir?.....	3
Yeni Davranış nedir?	3
Davranış algılarındaki farkın vurgusu ve davranış aktarımı	4
Özgürlük.....	6
Özgürlük nedir?	6
Özgürlük ne değildir?	6
Neden özgürlük?.....	6
Davranışsal Özgürlük.....	8
Davranışsal Özgürlük nedir?	8
Nasıl?	10
Olursa ne olur?	10
Olmazsa ne olur?	12
Sonsöz	13

Önsöz

Bu metin, bir zevkler silsilesi başlasın diye ele alındı. Sana ve senin gibilere, kendine koyduğun farkındalıksız sınırlarını hatırlatmak, bu sınırları kaldırmanı ve onların tadını çıkarmanı talep etmek için yazıldı. Bu talebi daha temelli, daha ikna edebilir, daha savsal bir yöntem güderek aktarmaya çalıştım.

Algılarını kurcalamak, kurcalanmış algılarının yerine kurcalanacak yeni algılar sokmak niyetindeyim. Biriktirdiğin “özgürüm ben!” güdülerinin, en yukardan aslında ne kadar da beklenebilir, tahmin edilebilir olduğunu, o yüzden de hiçbir zaman “biricikçe özgür” olamadığını anlatıyorum.

Sen, hiçbir zaman biricikliğinin farkına varmadın. Varmanın, nasıl da bu gezegendeki hayatını olumlayacağını, onu güzelleştireceğini, onu en nihayetinde ruhsal tatminlerle dolduracağını tahayyül edemedin. Senin önce anormalliğini yıkmamız gerekiyor. Önce, senin soyunu ve bireyliğini manipüle eden yapay dışsal etkilerden sıyırmak gerek seni. Sonra bu etkilerin ve onların yapay işbirliklerinin yokluğunda, nasıl hayatta kalacağını öğretmek lazım. Bu etkilerin yokluğunun, aklına gelen yoklukların olumsuzluğunun aksine, ne denli olumlu sonuçlar barındırdığını da göstermek lazım.

Seni, ancak yüzeysel denebilecek sosyal etkilerden sıyrılmış, tam da aklına ilk anda gelebileceği gibi olumsuz olmayan çerçeveler içerisinde, kendinden gelen tüm aksiyon, his (ah, özellikle de arzu) ve zihinsel ürünler karnavalında, rengarenk, yüzü aydınlanmış, gözü artık sınırlarının bu denli genişlemesiyle parlamış, şimdiki zamanın devamlılığını da içine alan biçimde geçmişinin birikimini kabullenen ve bireysel ile soysal geleceğine bu birikimi arttırarak götürmek isteyen, çok ama çok güzel biri olarak hayal ediyorum.

Hayallerime yakışık ol.

Davranış

Davranış nedir?

Davranışın tanımını, biyolojik, psikolojik ve felsefi anlamlarıyla binbir şekilde ele alabiliriz sanırım. Genel olarak öğretilen “davranış” tanımına göreyse, bir organizmanın, dış çevreden gelen uyarılara gösterdiği bilişsel, duyuşsal ve bedensel tepkidir.

Ortada bir organizma vardır. Bu organizmanın içinde bulunduğu bir çevre vardır. Bu çevrede çeşitli olaylar olmaktadır. Bunlar fiziksel ve kimyasal olaylar olabilir. Bu çevrede bu olaylar gerçekleşirken, bu olayların süreci veya sonucu bu organizmaya bir etkide bulunur. Organizma da, dışarıdan kendisine gelen bu etkiye, tepki verir.

Davranış, bu tepkilerin tümü ve bütünüdür.

Yeni Davranış nedir?

Genel olarak öğretilen “davranış” tanımında yanlış bakılan kimi yerler var. Bu yüzden “Yeni Davranış” algısı yaratmak gerekiyor. Şimdi size yeni bir davranış tanımı sunacağım.

Davranış, bir organizmanın, çevresel uyarıları da katarak gerçekleştirdiği kendi iç-işlemlerinden başka bir şey değildir.

Örneğin, bir yeşil yaprak hücresi fotosentez işlemine sahiptir. Bir fotosentez işlemine giren parametreleri, hücre içi ve hücre dışı olarak ayırırsak, hücre dışı parametrelerin ne kadar da az olduğunu göreceğiz. Hücre dışı parametrelerin (örneğin su ve ışık) yokluğu işlemi deçillemey/yok etmez, yalnızca sonucunu deçilştirir. O hücre, hâlâ fotosentez işlemine sahiptir, o işlemi yürütmektedir, fakat oluşu ve anlamı gereği parametrelere göre işlemin sonucu deçilştiği için, ortaya su ve ışığın varlığında beklenen sonuç çıkmamıştır. Yani davranışları incelerken bahsedilen organizma içindeki işlemler, yalnızca “çevredeki uyarılar” karşılığında ortaya çıkmamıştır. Aksine, çevresel uyarılar, organizmanın işlemlerine giren parametrelerden yalnızca biridir. Bir organizma, bir işlem yürütürken, bu işleme birden fazla parametre alır; bunlardan yalnızca biri/bir tarafı çevresel etki parametresidir.

Örneğin, bir insan yürüme işlemine sahiptir. İnsanın yürüme işlemine soktuğu biyolojik olanlardan fizyolojik olanlara, psikolojik olanlardan çevresel olanlara birçok parametre bulunuyor. Bu parametrelerden kiminin yokluğu veya olağan değerde olmaması, işlemin varlığını/yokluğunu etkilemez, fakat işlemin sonucunu etkiler. Diğer tüm parametreleri olağan olan bir insan, doğrultusunun dibinde duvar var iken yürümeye çalışıldığında, yürüme işleminin tüm süreçlerini işler, fakat “yürüyüş” sonucundan beklenen yer deçilştirmeyi gerçekleştiremez. “Yürüyüş” sonucu olağan

haliyle elde edilmiştir, fakat sonucun bir etkisi (işlemin değil) olan “yer değiştirme” gözlemlenmemiştir.

Biz, “davranış”tan bahsettiğimizde, bir organizmanın işlemlerine çevresel uyarıların dahil edildiği durumları kastediyoruz.

Davranış algılarındaki farkın vurgusu ve davranış aktarımı

Olağan davranış algısı ile yeni davranış algısı arasında nispeten ufak, fakat kapsam genişledikçe etkisi büyüyen bir fark var. Olağan davranış algısında, davranışı var eden ve davranışı etkileyen en büyük etken olarak çevre düşünülür. Yeni davranış algısında ise, çevre, var olan bir davranışın etkenlerinden yalnızca biri haline gelmiştir. Artık bu çevre etkeni, davranışın tümünü sebeplendiren bir olgu olarak değil, işlemin bir elemanı olarak görülür.

Olağan davranış algısında, bir davranışın anlatımı şöyle olacaktır: Çevrede bir olay gerçekleşiyor. Olay, çevre sınırları içerisinde bulunan bir organizmaya etki ediyor. Organizma, bu etkiye bir tepki veriyor. İşte bu tepki, davranıştır.

Yeni davranış algısında, bir davranışın anlatımı ise şöyle olacaktır: Alanda bir çevre ve bu çevrenin içerisinde bir organizma var. Çevre bir olay gerçekleştiriyor. Organizma, kendi bütünlüğü içerisindeki işlemlerine, bu olayın kendisine olan etkisini de katıyor. Organizmanın hali hazırda yürüttüğü işlemler, bu yeni parametrenin katılımıyla, o parametre olmadan çıkan sonuçtan farklı bir sonuç veriyor. İşte bu sürecin tamamı, davranıştır.

İki algı arasındaki bu fark, davranışları çok daha “geçişli”, daha “az keskin” incelememizi sağlıyor. Davranış olgusunun ve davranış örneklerinin, disiplinlerarası incelenmesini kolaylaştırıyor. Davranış olgusunda “tümel” bir kurama ulaşmamızın önünü açıyor. Davranışları incelerken, kategorik önkabulleri kaldırarak, bilinen tüm parametrelerin kaale alınmasını ve bütüncül, kapsayıcı bir sonuca varılmasının yolunu yapıyor. Tüm bunları, bir davranışın tanımına, bahsi geçen işlemdeki tüm parametreleri katarak yapıyor. Artık bir davranışı incelemek, davranışın öznesinde gerçekleşen işlemin tüm kimyasal, biyolojik, fizyolojik, psikolojik ve çevresel parametrelerini incelemekten geçiyor.

Davranışları, biricikliklerini gözardı edip kategorik olarak incelediğimizde, tümünün tarihsel süreçte aktarımdan geçtiğini görürüz. Bunlar soyoluşsal ve/veya yakın-jenerasyonel, hatta bireysel aktarımlar olabilir. Kategorik olarak biricik ve “yeni” olan bir davranış, yalnızca organizmalar arasında aktarılabilir. Ardından bu “yeni” olan davranış, bir yandan jenerasyonlar arasında aktarılırken, bir yandan topluluğun tüm organizmalarına yayılmaya başlar. Ve ardından, topluluklar

arasında yayılmaya müsait bir temsile ulaşır. Aktarımın devamlılığı, Evrim ve Evrimden dallanan Teorilerin öngördüğü gibi, çevresel koşullardan etkilenir.

Bir davranış işlemine giren çevre parametresi, yalnızca o tekil işlemin kendinde etkindir ve sonucu etkiler. Fakat zorunlu-aktarımlı olan davranış alanında, bir davranış işlemindeki bir parametre, aktarımlar sırasında, aktarımlar arasında ve aktarımlar sonrasında süreğen bir şekilde aynı veri ile işleme girerse, artık davranışın sonucunu değil, normal koşullar altındaki sonuç beklentisini, yani tanımını değiştirir. O davranışın o parametresinin normu, o parametrenin aktarımlarca aynı kalan verisi olmuştur artık. Örneğin; bir fotosentez işleminde ışığın ve suyun yokluğu, fotosentez işlemi o tekil ve biricik durumda değilmez ve yok etmez. Fakat ışık ve su parametreleri, fotosentez işlemine aktarımlarca “yok” verisi ile girdiğinde, bu parametrenin bu verideki istikrarı, o işlemin (yani fotosentezin) normu olur, normal koşullar altındaki sonucu (fotosentezin bildiğimiz olağan anlamında gerçekleşmesi sonucu) yerine yeni bir olağan sonuç koyar. Ki bu yeni olağan sonuç, bildiğimiz olağan anlamındaki “fotosentez” olamaz; çünkü biz bu davranışı “olağan sonuç” kriteri ile tanımlamışızdır. Aktarımlar boyunca bir parametrenin böyle bir verisine maruz kalan davranış, kendisi değişerek, yeni bir davranışa dönüşür. Bu davranışta artık normal olan, ışık ve suyun yokluğudur.

Evrime ve Evrimden dallanan Teorilerin bahsettiği evrimsel yiti(ri)meler, aslında davranışların, parametrelerinin verilerindeki istikrar ile dönüşmesi, önceki tanımını kaybetmesidir.

Özgürlük

Özgürlük nedir?

Burada, kavramların genelgeçer kabulleri üzerinden ilerliyoruz. O nedenle özgürlüğün de binbir tanımıyla uğraşmayıp, iletişimde ortak anlamda olduğumuz “özgürlük” anlamıyla devam edeceğiz.

Özgürlük, ihtiyaç bağıllığıyla ilgisiz olarak, bireyin kendi dışındaki negatif etkenlerden sıyrılmış vaziyetidir. Düşünme, davranma ve yapma eylemlerinin engellenmemesi, kendi kararlarını kendi istemiyle belirlemesidir.

Özgürlük ne değildir?

Özgürlük, alınıp/verilmesi söz konusu edilebilecek bir hak değildir. Özgürlüğün alınıp/verilebilir olması, kendiyle çelişir. Özgürlük, insan canlılarının yaşamlarının (canlı oluşlarının değil) ön şartıdır.

Eğer bir alınıp verilme söz konusu olacaksa, özgürlük, keyfi elde edilecek veya keyfi verilecek bir hak değildir. Özgürlük tektir ve bütün olarak var olur. Kısmi özgürlük, geçici özgürlük, kişi/mekan/zaman/grup-bazlı özgürlük söz konusu olamaz.

Özgürlük, kimi zamanlarda arkasına saklanabileceğimiz bir kalkan değildir. Özgürlüğü, yalnızca ihtiyacımız olan alanlarda kullanıp, diğer alanlarda ona yüz çeviremeyiz. Özgürlüğü, yalnızca bir kişi veya grup için aktif edip, diğer gruplara anti-özgürlük şiddeti uygulayamayız.

Özgürlük, talep dahilinde sunulan bir lüks değildir. Özgürlük, insan canlılarının yaşamlarının ön şartıdır, hak edilmemiş ve hak ettirilmemiştir ve yaşamın ön şartı olduğundan yaşamın üzerine eklenen bir özellik/ekstra/lüks olamaz.

Neden özgürlük?

Özgürlük, bireyin canlılığının değil, yaşamının ön şartıdır. Bireyin yaşamı, devamlılık ve etkinlik gerektirir. Bir yaşam, devam ettiği ve öznesince etkin durumda tutulduğu sürece yaşam olarak kalmaya devam etmektedir. Yaşamın bu iki temel kuralı, doğrudan yaşamın öznesi tarafından ele alınabilir. Yalnızca birey, kendi yaşamını devam ettirme ve onu etkin tutma yetkisi/gücüne sahiptir. Bu yetkiyi aşan tüm müdahaleler tanım delicidir. Bir yaşamın, yalnızca kendisi ile ilgili kararları, yalnızca öznesi tarafından verilebilir. Karar verebilmek, karar veren öznenin tümüyle ve yalnızca kendi isteminin devrede olmasını şart koşar. Bu dolayla özgürlük, yaşamın ön şartıdır, bu bütünlüğün tümünü kapsar ve yalnızca bu bütünlüğün sınırlarından ibaret değildir.

Yaşamın, geçişsel olarak devamlılığı yukarıdaki gibidir. Geçişsel devamlılık ile kasıt, durma ile sürme arasındaki eşiktir. Buradaki devamlılık, durma halinde olmama, sürüyor halde olma birimi/kategorisidir.

Devamlılığın bir diğer açısı ise, bize özgürlüğün diğer gerekliliğini anlatacak. Süreğen devamlılık, bir yaşamın durma halinden sürme haline geçtikten sonra, sürme halinin kendi içerisinde devam ettirdiği süreçten bahseder. Bir birey, artık yaşam sürecinde ilerlemektedir, yaşam sürme halinde devam etmektedir. Yaşamdaki anların birbiri ardına sıralanması, süreğen devamlılığın kastıdır. Yaşamın süreğen devamlılığında, yaşamın “durma” durumuna geçmeme sebebi, yaşam öznesinin etkin oluşu ve etkinliği ile devamlılık kararının istikrarlı olarak yinelenmesidir. Süreğen devamlılık kararı, yani bir yaşamın zaten yaşamalı olan zamanlarında, bir sonraki zamana ulaşma kararı, bireyin o süreçte deneyimlediği, içinde bulunduğu durumlar ile verilir. Birey, yaşam sürecinde sahip olduğu bireysel ve toplamda topluluksal tatminleriyle etkinliğini arttırmaktadır. Tatmin edilen alanlarını ne kadar genişletirse, birey yaşamını o kadar etkin ve devamlı kılar. Öte yandan ancak başlangıçtaki, geçişsel devamlılığın nesnesi olan etkin olma durumunu sağlayan o ilk etkinlik ile bir sonraki etkinlikler yaratılabilir. Yani yaşamdaki etkinlik, yine etkinliğe katkı sağlayacak olan tatminleri yaratmaktadır. Bu, etkinliğin öz şartlarının yerine getirildiği durumlarda sürekli kazanım sağlayan bir çevrimdir. Bireyin yaşamda etkin olma, bir yaşamı devamlı ve etkin tutma yetkisi ve gücü, yalnızca o yaşamın öznesinin kararındadır ve kararlar ancak, yalnızca özgürlüğün varlığında söz konusu olan tümüyle ve yalnızca kendisinden gelen istemiyle temellendirilebilir.

Bu nedenle özgürlük, “durma”dan “devam etme”ye geçişten bahseden geçişsel devamlılık ve “devam edilen zamandan, hemen sonraki zamana devam etmekten” bahseden süreğen devamlılık gereği, yaşamda olmanın ve kalmanın ön şartıdır. Bu devamlılıklardan, yalnızca bir yaşamın eşiğinde/başlangıcında, yani “durma” durumundan etkinliğe geçişinde ve yaşamın kendi devam eden sürecinde bahsedilebilir. Yaşamın sonu, devamlılıkların yokluğudur. Devamlılıkların yokluğunda özgürlüğün aktif olabileceği tek an, karar verebilme yetisine temel olabileceği durumlardır. Canlılığın yitiminden sonra, devamlılık biter ve üstüne üstlük özgürlük bir daha aktif olamaz; çünkü karar verebilme yetisini doğurabileceği, ona temel olabileceği bir canlılık ortada kalmamıştır.

Bu nedenlerle özgürlüktür.

Davranışsal Özgürlük

Davranışsal Özgürlük nedir?

Davranışsal Özgürlük, davranışı daha gündelik ve sosyal, özgürlüğü de daha pozitif (doğal, temelli anlamında) ve kapsamlı hale getirmeyi amaçlıyor. “Yeni Davranış” tanımını özgürlükler açısından yorumluyor ve özgürlüğün daha çok adının anıldığı “sosyal” alanda bireysel kapasite artımı sağlamak istiyor.

Davranışsal Özgürlük, yüzeyinde bireyin sosyal ilişkileri hakkında konuşur. Konuştuklarının temeline “Yeni Davranış” algısını alır ve sosyal ilişkileri, bu algı kaymasıyla tekrar şekillendirir.

Temeline aldığı algı, bireyleri birer organizma olarak ele almasını, tekil organizmalar dışında kalan her şeyin “çevre” diye adlandırılmasını sağlar: Bir birey, kendi içerisinde bütüncül bir “organizma”dır. Tekil birey dışında kalan her şey, yine organizma olan diğer bireyler de dahil, “çevre”dir. Sosyal bireyde bu tanımları bu şekilde oturttuğumuzda, artık Yeni Davranış algısını bu yeni bağlama da uygulayabiliriz.

Birey, bütünlüğü içerisinde sürekliliğini hiç yitirmeden sayısız işlem yapmaktadır. Bunlar biyolojik, kimyasal, fizyolojik ve zihinsel (+psikolojik) işlemlerdir. Zihinsel işlemleri, en özünde yine “biyolojik, kimyasal ve fizyolojik” işlemlerin birleşimi olarak algılayabilirsiniz. Biz “zihinsel” demeye devam edeceğiz. Bu işlemlere, birçok parametre katılmaktadır ki çoğu zaman bu parametrelerden biri de “çevre”dir. Bir bireyin ağırlıklı fizyolojik işlemi olan yürüme davranışı, çevrenin de parametresi olduğu bir işlemdir. Bir bireyin ağırlıklı biyokimyasal olan hücre içi işlemlerinin toplamda ortaya çıkardığı işlemler topluluğu, çevrenin de parametresi olabileceği işlemleri içerir.

Burada dikkat etmeniz gereken nokta, “çevrenin de” ifadesidir. Bireyin bütünlüğü içerisinde sahip olduğu işlemler, sonradan oluşan işlemler değildir. Birey, bu işlemlerin tümüne biyolojik, kimyasal ve fizyolojik oluşumuyla ve birikimiyle olduğu halde sahiptir. Bu işlemler süregelen yapıda gerçekleştirilmektedir. Eski davranış algımıza göre biz, bu işlemleri, yalnızca çevrenin etkisiyle ortaya çıkan işlemler olarak gördüğümüzden, o işlemlerden çevre parametresini çıkardığımızda işlemin “yok” olduğunu varsayarız. Halbuki işlemler bireyin bütünlüğü içerisinde zaten vardır. Çevrenin de bir parametresi olduğu işlemlerde ise, çevrenin durumu -işlemde bir parametre olduğundan- yalnızca işlemin sonucuna etki eder; işlemi tümüyle yok etmez.

Örnek ile ilerleyelim. Bir birey, dil gücünden gelen “küfretme” işlemine sahiptir. “Küfretme” işleminde birçok parametre vardır: sayısız dilsel (yani zihinsel, biyolojik, kimyasal, fizyolojik) parametre, istem/refleks/duygu (öfke, nefret, anilik...), çevre (“küfretme” işleminin sonucu olan

“küfrü” duyan diğer bireyler). Bireyin dilsel kapasitesi yetiyor, istemi, refleksi veya duygusu destekliyor, fakat “çevre” parametresi işlemde negatif olarak bulunuyorsa, Davranışsal Özgürlük, bu işlemin gerçekleştirilmesini salık verir.

Yukardaki örnekte aslında, “küfretme” işlemi yürütülmüş, fakat sonucu “küfrün duyulmaması” olmuştur. Bu sonuç, yalnızca çevre parametresi negatif değer taşıdığı için ortaya çıkmıştır. Çevre yerine diğer parametrelerden biri negatif olsaydı, belki yine “küfrün duyulmaması” sonucu ortaya çıkacaktı. Fakat Davranışsal Özgürlük, bireysel işlemlerin yalnızca çevre ile ilişkisi hakkındadır ve bireyin sınırları içerisinde yer alan parametreler ile olan ilişkisi ile savsal/manifestik olarak ilgilenmez.

Davranışsal Özgürlük, bireyin sahip olduğu işlemler içerisinde, çevrenin bir parametre olduğu işlemlerde, çevrenin o işlemin sonucuna olan etkisini minimuma indirmeyi amaçlar. Size, çevre parametresi yok etmeyi değil, fakat o parametrenin geçerliliğini sorgulamanızı, hatta varsa o geçerliliği yok etmenizi gösterir.

Davranışsal Özgürlük, davranış işlemlerinizi artık bir “değer sistemi”ne taşır. Bireysel bütünlüğünüz içerisinde taşıdığınız parametrelerin değerlerini, çevresel ve onların dolayısıyla edinilen/edinilebilecek olan değerler ile karşılaştırabileceğiniz bir sistem sunar. Bir davranışı gerçekleştirmek için gereken tüm güce sahipseniz, fakat “çevre”den, özellikle zihinsel bir negatif etki geliyorsa, bu durumu bir değerler terazisinde tartabileceğiniz fikrini aşılır. Yine “küfür”den ilerlersek; “küfretmek” işleminin beklenen şekilde sonuçlanmasıyla elde edeceğiniz varoluşsal değer ile, “çevre”nin işleme negatif katılmasını kaale aldığınızda o beklenen sonucu elde edememenizdeki (“çevre”yi kaale alarak çevreden dolayı olarak edinebileceğiniz) değeri tartmanızı ister. Çoğu zaman, çevreyi kaale aldığınız için edineceğiniz dolaylı değer o kadar düşük olacaktır ki, diğer parametrelerinizin olumladığı işlemi gerçekleştirmekten başka yolunuzun olmadığını göreceksiniz.

Yağmur altında kitap okumak istiyorsanız, bu davranış hakkında yargıda bulunurken, Davranışsal Özgürlük size yol gösterecektir. Böyle bir davranışta, bütünlüğünüz içerisindeki okuma yetisi ile ilgili parametrelerin standart olduğunu varsayarsak, çevresel birkaç parametre kalıyor geriye: yağmur, bir kitap, eğer oturacaksanız oturacağınız yer, varsa giysi(leri)niz, sosyal çevre (diğer bireyler. bu etkinin negatif olduğunu varsayalım). Davranışın kendisi zaten “yağmur altında kitap okumak” olduğu için, yağmur parametresi olumludur. “Bir kitap” parametresi, varlığıyla olumludur, fakat yağmur altında ıslanıp okunamaz hale gelmesiyle olumsuzdur. Oturacağınız yer parametresi varlığıyla olumludur, fakat yağmur altında çamurlaşmış konforunuzu bozuyorsa olumsuzdur. Giysi parametresi varlığıyla olumludur, fakat ıslanıp derinize yapışarak konforunuzu bozuyorsa olumsuzdur. Sosyal çevreyi, negatif varsayıyoruz; yani size “yağmur altında kitap okunmaz”,

“yağmur altında kitap okuyup da ne yapacaksın!”, “fantezik misin, romantik misin, ne kitabı yağmur altında?!” diyen çevre.

Bu haliyle, “yağmur altında kitap okuma” davranışında, ıslak kitap, çamur yer, ıslak giysi ve onaylamayan mızımız çevre parametreleri negatif gözüküyor. Islak bir kitap da okunabilir. Eğer gerçekten “yağmur altında kitap okumak” istiyorsanız, ıslak bir kitap da okunabilir vaziyette kalacaktır. Üstelik kitabı su geçirmeyecek şekilde kaplayarak da okuyabilirsiniz (eğer “yağmur altında” derken yalnızca vücudunuzun yağmur altında olmasını kastediyorsanız. Kitabın da yağmur altında olmasını istiyorsanız, zaten bu da olumlu bir parametredir). Çamur yer ve ıslak giysi, yalnızca konfor düşüren olumsuz parametrelerdir. Ki buradaki konfor eksikliği, bazı kısmı sosyal çevreden edinilen birikimle farkedilmektedir. Çamur yer ve ıslak giysi, genelgeçer bir olumsuzlama olmamasına rağmen, sizin için olumsuz değer taşıyorsa, bu sefer de şunu diyebilir: bu parametreler, “yağmur altında kitap okuma” davranışının hayati parametreleri değil, dolaylı ve yalnızca konfor düşüren parametrelerdir ve bahsedilen davranış teklifinde zaten konfor kriteri de yoktur.

Eh, kaldı mızımız çevrenin davranışı tümünü olumsuzlayan negatif etkisi. İşte Davranışsal Özgürlük, bu etkiyi kaale almamanızı söyler.

Nasıl?

Davranışsal Özgürlük, size davranış işlemlerinizi sosyal çevresel parametreleri kaale alışınızı minimuma indirmenizi ister. Ama bunu nasıl yapacağını size söylemez. Bunu nasıl yapacağınızı, romantik bir metinde yer bulabilir; çünkü yapılmış ve yapılacak hiçbir davranış, birbirine eşit veya denk olamaz. Tüm davranış işlemleri, özneleri aynı olsa dahi, tamamen biriciktir.

Bir biricik davranış işleminde, Davranışsal Özgürlüğün size tavsiye ettiği gözardı ediş, yalnızca o biricik davranış için hesaplanmalı ve uygulanmalıdır. İnsanın sahip olduğu davranış işlemlerinin parametreleri, kendi içlerinde devingen bir tutum sergiler ve bu devingenlik, bir davranış biçiminin tekrarlarının birbirilerinden farklı olmasını sağlar.

Olursa ne olur?

Davranışsal Özgürlük, olağan davranış yelpazenizi genişletiyor. Daha fazla sayıda davranışı, daha fazla sayıda durumda gerçekleştirebilmenizi sağlıyor. Birçok kazanımının bazılarından aşağıdaki gibi bahsedebiliriz.

Yalnızca sosyal çevre sebebiyle ket vurduğunuz birçok davranışınızı artık gerçekleştirebiliyor olmanız, birey bütünlüğünüz içerisinde “tatmin” oluşturacak. Bunlar biyolojik, kimyasal, fizyolojik ve zihinsel (+psikolojik) tatminler olacak. İsteminizi eşitlikler olarak görürsek, artık eşitliğin iki tarafı da birbirine denk olacak. Davranışsal istekleriniz ile onların yapılıp yapılmaması arasındaki uçurum azalacak, bu iki taraf birbirine daha denk olacak. Biyolojik, kimyasal ve fizyolojik istek ve

ihtiyaçlarımız, sosyal çevre ketinden kurtulacak ve karşılıklarını bulacak. Zihinsel edinim, çıkarım, his, anilik ve dürtüleriniz de kendilerini gerçekleştiriyor olacak.

Davranışsal Özgürlüğün öngördüğü davranış çeşitlenmesi, parametrelerinden biri sosyal çevre olan davranışlarda, yalnızca bireysel olmaktan çıkacak, toplumda gözlenen davranış çeşitliliğini de arttıracaktır.

Davranışlar, apaçık ki bir organizmanın soysal ve bireysel geçmişiyle ortaya çıkar, şekillenir ve tüketilir. Bir organizmanın davranış çeşitliliği, o organizmanın gelişmişliği ve tarihiyle doğru orantılıdır: organizma ne kadar gelişmiş ise, kategorik olarak eşsiz davranış sayısı da o kadar fazladır. Bireyin, Davranışsal Özgürlüğün öngördüğü şekilde sahip olduğu davranış işlemlerini gerçekleştirme sayısı arttığında, bireysel ve soyoluşsal tarihinde biriktirdiği verileri pratiğe dönüştürme başarısı artıyor demektir. Bu da bir organizmanın varolmaya devam ediş sebebidir. Bir organizma, aslı itibariyle, tarihsel olarak sahip olduğu işlemleri devam ettirmek için varolmaya devam etmektedir. Davranışlarındaki çeşitlilik, varolmaya devam edişinin ve bu süreçteki gelişiminin (soyoluşsal ve bireysel tarihine yeni çeşitlilikler katmasının) başarısıdır.

Topluluklar da bireyelerinin sahip olduğu davranış çeşitliliğinin ortak paydasıyla hareket ederler. Tüm üyelerinde ortak gözlemlenen davranışların kapasitesinde hareket edebilir ve üretim yapabilirler. Bir topluluğun ortak beyanları, bu ortak paydadaki davranışların dışına çıkamaz. Toplumlar da, her ne kadar (sağlıksızca) yapay oluştukları göz önüne olsa da, topluluklar ile aynı kuralları, hatta bir nebze daha sıkı hallerini taşır. Bir topluluk veya toplumdaki bireyelerin sahip olduğu davranış çeşitliliğinin bireysel olarak artması, bu artışın topluluk/toplum geneline yansımalarının başlangıcıdır. Toplulukların ve toplumların kolektif olarak ifade, davranma, etkileme ve tepki sunma sınırlarının artışı, bireyelerin zaten sahip oldukları davranış işlemlerini pratiğe dönüştürmesine bağlıdır.

Diğer yandan Davranışsal Özgürlüğün öngördüğü bu gelişmeler, organizmaların soyoluş tarihlerinin gerektirdiği “gelişim”in en öz haliyle sağlanmasına gebedir. Davranışsal Özgürlük, Evrim Teorisinin teorileştirdiği, çoğu kendi içinde ispatlı “kullanım, ihtiyaç, çevre” koşullu gelişimi, “ekleme, kazanım, zenginleşme” gelişimine dönüştürmeye çalışır. Bireyin, sosyal çevre parametreleri ile davranışlarını soyoluşunda yitirmemesini, aksine, tarihsel sürecinde edindiği davranış işlemlerinin üzerine her tarihinde yeni işlemler katmasını ister.

Davranışların en mühim hâli, pratiğe dönüşmüş halleridir. Davranış işlemleri, pratiğe dönüşmek için vardır. Bir durum, kendi amacını yerine getirmediğinde yok olacaktır. Davranış işlemleri gibi uzun tarihsel gelişimler ile kodlanmış durumlar, yine uzun tarihsel yitimler ile yok olacaktır. Davranışsal Özgürlük, tarihsel sürecimizde bireysel organizmalar olarak kazandığımız davranış

işlemlerini, yalnızca sosyal çevresel parametrelerin etkisiyle pratiğe dönüştürmeme durumunu reddetmektedir. Buna gösterdiği sebeplerden biri de, soyoluşsal/evrimsel süreçte, pratiğe dönüşmeyen bu davranışların yok olacağını öngörmesidir. Aksine, tüm davranış işlemlerimizi sosyal çevresel yitirtici parametrelerden korumamızı, her tarihte bu işlemlere yenilerini eklememizi ister. Tarihsel ilerleme, bir gelişim olmak zorundadır: Soy ve birey ilerleyişi, yaşamın devamlılığını ve etkinliğini onar. Yaşamın devamlılığı ve etkinliği, bireylerin ve dolaylı olarak toplumda toplulukların tatminleriyle doğru orantılı olduğundan, davranış işlemlerini idealik gerçekleştiren birey ve toplum organizmaları, yaşamın devamlılığı ve etkinliğine doğrudan etki etmektedir.

Olmazsa ne olur?

Bu sorunun cevabı, bir önceki sorunu cevabının başına DEĞİL() fonksiyonu konularak bulunabilir. Burası, afedersiniz romantik olacak ama, sıkıcı bir bölüm: bireysel tatminlerinizin sayısı azalacak, olanların şiddeti azalacak; toplum ve toplumların oluş, ediş ve ifade gücü artmayacak ve hatta azalacak; soyoluşsal süreçte, tarihsel olarak biriktirdiğiniz davranış işlemleriniz yitecek. Daha ne.

Sonsöz

Eğer yeterince akıllıysan (zeki demeyi tercih ediyorum aslında! ama anlamsal sorunlar var “zekilik”te), eğer yeterince tutarlı ve temelli anlatabildiysem, artık farkındalıklı sınırların olmalı. Sınırlarının farkındalığı, sınırlarının dar olduğunu anlamını taşımaz. Sınırlar vardır; fakat kapasitif olarak genişletilebilirler. Umarım sende, eğer olduysa veya bir gün olacaksa, bu kapasitif genişlemenin yolunu bu metin açmıştır. Kendi hayatının, kendi biricik, eşsiz zevkler silsilesine giden yolu, bu metin açmıştır umarım. Savlarımın sende aktif edildiğini görmek istiyorum.

Artık “ben özgürüm!” demeden önce durup bir kez daha düşünmeni, özgürlüğe giden yolun özgür olmadığını kabul etmek ile ancak başlayabileceğini farketmeni, zaten beklenebilir özgürlük naralarını aşip daha temelli ve en ama en önemlisi daha “sen” bir özgürlük yoluna girmeni sağlamaya çalıştım. Sahip olduğun ve olacağın, pratiklenmiş veya pratiklenmemiş tüm davranışların yalnızca senden dolayı biriciktir. Davranışlarının esnekliği, onların tüm metinde temellendirilmeye çalışılan savlarla baş koyduğu özgürlüğü, bu sebeptendir ki en “sen” özgürlüğün olacaktır. “Biricikçe özgür” olmanın yolu, en kendinden olanları, kendine ve kendin olmayana doğru esnetmenden geçiyor.

Yalnızca davranışlarının özgül olarak sadece, sadece sana ait olabileceği düşüncesi bile, senin kendini eşsiz hissetmeni sağlayabilecek. Senin özgüllüğün, biricikliğin, Davranışsal Özgürlük ile toplumda yaratacağın çatışmanın tüm öncesi, süreci ve sonrası ile bile, işlemsel ve işlemlere katılan parametreler açısından eşsizdir.

Eşsizliğini, yepyeni yelpazelerini, bu gezegendeki canlılığını olumlamak, ona etkinlik katmak için kullan. Artık iletişim, senin iletişim; ifaden, senin ifaden; geçmişin, söz olan şimdinin ve süreğen olan şimdinin ile geleceğin seninkiler; artık özgürlüğünün temellendiği nokta, en “sen”den olan ve senin en ucunda bulunduğun soyoluşsal bir tarihe dayanıyor. En “sen”denlik hali, yalnızca senin sahip olabileceğin bir mekân, çevre, durum ve ân kombinasyonunda, senin sahip olabileceğin parametrelerle işleme sokulan davranışlarından geliyor. Başından sonuna devingen bir organizması.

Artık, “ben özgürüm!” diyebileceksin. “Ben özgürüm!” diyebilmen, Davranışsal Özgürlüğün hesabıyla, kendini gerçekleştirmen, kendine aldığın dışsal parametrelerin geçerliliğini sınavabilmen ve reddedebilmen ile mümkün olacak.

Yeni özgürlüğünün temsili, yalnızca özgürlüğünün kendisi olacak. Yeni özgürlüğün, zorunlu-aktarımlı bir olgu olan “davranış”a temellendirildi. Bu sebeple onun temsili, yalnızca kendin olacaksın. Temellendirmesinden aldığı güç ile kendiliğinden yayılıyor olacak temsiliyetin. Davranışlar, yalnızca bir aktarımda istikrarlı sonuçlar veren işlemlere dönüşmemiştir; Davranışsal

Özgürlüğün getirdiği yeni davranış yelpazesi de bir aktarım ile istikrarlı yayılmayacaktır. Her temsiliyet, davranışların her esnek temsiliyeti, bu aktarımların üzerine sayılacaktır.

Seni çok ama çok güzel biri olarak hayal ediyorum.

Hayallerime yakışık ol.

22.01.2014 Çarşamba

Oytun TEZ

www.oytuntez.com